İnsanlar Temelde İyi midir?

Önemli Sorular

R.C. SPROUL

İnsanlar Temelde İyi midir?

İnsanlar Temelde İyi midir?

R.C. SPROUL

KARANLIKTAN
IŞIĞA YAYINLARI

KARANLIKTAN
IŞIĞA YAYINLARI

Davutpaşa Cad. Kazım Dinçol San. Sit.
No: 81/87 Topkapı, İstanbul – Türkiye
info@karanliktanisiga.com
www.karanliktanisiga.com
tr.ligonier.org
Tel: (0212) 567 89 93

Kitap: İnsanlar Temelde İyi midir?
Yazar: R.C. Sproul
Özgün Adı: Are People Basically Good?

Çevirmen: Göksel Erdoğdu
Çeviri Editörü: Samet Şahin
Düzeltmen: Nurşilan Şahin
Mizanpaj: Aysun Alsancak

ISBN: 978-625-96426-9-7
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 52351

© 2016 by R.C. Sproul. All rights reserved. Originally published by Reformation Trust Publishing. Translated and published by permission.

Bu kitabın her türlü yayın hakkı saklıdır ve izin ile kullanılmıştır. Telif hakkı sahiplerinin yazılı izni olmadan bu yayın, makale tarzında yayınlar içinde bulunan kısa alıntılardan hariç herhangi bir biçimde basılıp çoğaltılması yasaktır. Kitabın metnini kullanmak isteyenler, telif hakkı sahiplerinin izni için yayıncıya başvurmalıdır.

Basım: Anadolu Ofset – Tel: (0212) 567 89 92
Davutpaşa Cad. Kazım Dinçol San. Sit.
No: 81/87 Topkapı, İstanbul - Türkiye
Haziran 2026

İçindekiler

Bir En Büyük Paradoks 7

İki Tanrı'nın Sureti 17

Üç İnsanın İkiliği 23

Dört Günahımızın Gerçekliği 39

Beş Günahımızın Derinliği 49

Altı Günahımızın Boyutu 59

Birinci Bölüm

En Büyük Paradoks

Liseye giderken, biyoloji öğretmenim bana bir insan olarak değerimin 24,37 dolar olduğunu söylemişti. Bunu söylerken vücuttaki çinko, bakır, potasyum gibi tüm minerallerin değerini hesaplıyordu. Bugün, enflasyon nedeniyle bu toplam yaklaşık 160 dolar olurdu. Bu yine de çok cüzi bir miktar. Ama bir insanı ölçmenin bir yolu da budur.

İnsanı tanımlamaya yönelik diğer girişimler, onu sadece bir primat türü olarak anlamaya çalışmıştır. Desmond Morris bir zamanlar çok satanlar listesinde olan *Çıplak Maymun* adlı kitabında şempanzeler, orangutanlar, goriller, babunlar, maymunlar da dahil

olmak üzere yaklaşık seksen dokuz tür primat olduğunu, ancak bunlardan birinin diğerlerinden farklı olduğunu söylemiştir. Bu tür, zekâsıyla değil, çıplak olmasıyla diğerlerinden ayrılıyordu. İnsan, çıplaklığını örtmek için yapay giysiler üretmek zorunda olan tek primattır. Belli ki, bu seksen kadar primat türünden çıplaklıkla ve dolayısıyla da suçlulukla sorunu olan tek tür insandır. İnsan, tüm yaratılışta yapay giysilere sahip tek yaratıktır ve Kutsal Yazılar bize bunun bizi sıcak tutmak için değil, utancımızı örtmek için olduğunu söyler.

Fransız filozof Blaise Pascal, "İnsan, tüm yaratılışın en büyük paradoksudur" demiştir. İnsan, yaratılmış evrendeki en yüksek ihtişama sahip yaratıktır; aynı zamanda, evrendeki tüm yaratıklar arasında en derin sefaleti çeken yaratıktır. Pascal, insanın ihtişamının, kendi varoluşunu düşünme konusundaki eşsiz yeteneğinde yattığını söylemiştir. Sadece insan geleceği düşünebilir ve şu anda sahip olduğundan ya da gerçekleştirebileceğinden daha iyi bir yaşamı hayal edebilir ya da tahmin edebilir; bu da onun sefaletinin kaynağıdır.

İnsanlar varoluşlarını düşündükçe, her zaman şu temel soruya gelirler: İnsan nedir? Bu sorunun çok geniş kapsamlı sonuçları vardır ve verilen cevap, kişinin nasıl yaşadığı üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Bir teolog, insanların kendi varoluşlarını nasıl anladıklarının; nasıl düşündüklerini, nasıl davrandıklarını ve ürettikleri kültürün türünü belirlediğini söylemiştir; dolayısıyla, içinde yaşadığımız kültür, insan olmanın ne anlama geldiğine dair anlayışımızın bir ürünüdür. Bu kitapta, Tanrı'nın suretini ve günahın gerçekliğini de içeren, insanın doğası hakkında Kutsal Yazılar'ın ne dediğini inceleyeceğiz.

Günümüzde, insan olmanın ne anlama geldiğini anlamaya yönelik çoğu girişim Kutsal Yazılar'la başlamaz, daha ziyade dünyasal bir bakış açısıyla ilerler. İnsan için –veya insan olmanın ne anlama geldiği konusunda– en yaygın tanım, bilimsel bir ad olan *Homo sapiens*, yani "bilge insan"dır. Bu terim, insanı hayvanlar alemindeki diğer tüm yaratıklardan zekâ veya bilgelik bakımından ayırır. Batı medeniyetinin hemen hemen her döneminde, filozoflar ve teologlar insanın düşünme kapasitesini kimliğinin benzersiz unsuru olarak görmüşlerdir.

Grek felsefesinin ilk yüzyıllarında, en önemli ilgi alanı *metafizik* olarak adlandırılan, fiziksel dünyanın üstünde veya ötesinde olan boyuttu. Sokrates, Platon ve Aristoteles'ten önce, Thales, Parmenides, Anaksimandros, Anaksagoras ve diğer düşünürler şu büyük soruları soruyorlardı: Evrendeki her şeyin kaynağı olan nihai töz nedir? Nesnelerin özü nedir? Fiziksel olanın üstünde ve ötesinde ne vardır? Bu filozoflar, nihai gerçekliğin ne olduğu konusunda anlaşamadılar. Platon, bunun formların veya idealarn aşkın dünyası olduğunu söyledi; Aristoteles ise bunun fiziksel formun içine gömülü öz olduğunu söyledi. Sonuç olarak, düşünürler, her biri keskin bir zekâya sahip farklı filozofların, metafizik konularında radikal biçimde farklı sonuçlara vardıkları gerçeğini sorguladılar.

Böylece, felsefede bir sonraki büyük vurgu, bilgi teorisi olan epistemoloji adlı disiplinde yapıldı. Bu, tüm bilimin temelini oluşturmaktadır. Bu, "Bildiklerimizi nasıl biliriz?" sorusunun incelenmesidir. Odak noktası, nasıl öğrendiğimiz, herhangi bir şeyi nasıl bilebileceğimiz, esas olarak zihnin faaliyeti yoluyla mı yoksa gözlem yoluyla mı bildiğimize ilişkin sorulardır.

Yirminci yüzyıl, teorik düşüncenin tüm tarihinde dramatik bir değişime sahne oldu. Yirminci yüzyılda felsefede baskın olan ilgi alanı antropoloji, yani insan bilimiydi. Şimdi, temel soru şudur: İnsan olmak ne anlama gelmektedir? İnsanlar öz saygı, kimlik ve yaratıklar olarak kim olduğumuzu anlamakla ilgilenirler. Batı medeniyetinin odak noktaları arasında kürtaj, ötanazi, insan ilişkileri, barış, cinsiyet, cinsellik ve işçi/işveren zorlukları gibi konular yer almaktadır. Bu alanlardaki sorunları nasıl ele aldığımız, nihayetinde insanı nasıl tanımladığımıza bağlı olacaktır.

Filozoflar daha önce bu soruyla boğuşmuşlardır. Platon, insana kesin bir tanım vermek konusunda kafa karışıklığı yaşamıştı. Taksonomi (sınıflandırma) biliminde, örneğin bir kuşu bir balıktan veya bir balığı bir antiloptan ayırt etmek için, aralarındaki farklılıklar ve benzerlikler incelenir. Örneğin, kuşlar ve uçaklar havada uçar. Kuşların kanatları vardır, uçakların da kanatları vardır. Ancak aralarında farklılıklar da vardır. Uçakların tüyleri yoktur ve kuşlar uçmak için kanatlarını çırpmak zorundadır. Dolayısıyla, sınıflandırma yaparken benzerlikleri ve farklılıkları fark ederiz. Platon, insanı diğer tüm yaşam formla-

rından ayıran veya farklı kılan belirgin özellikleri tam olarak belirlemeye çalışırken zorlanıyordu. Sonunda çözümü buldu: İnsana "tüysüz iki ayaklı" dedi. Öğrencilerinden biri tüyleri yolunmuş bir tavuk buldu, göğsüne "Platon'un insanı" yazan bir levha astı ve Akademi'nin duvarına koydu. Platon her şeye baştan başlamak zorunda kaldı.

Karl Marx, insanı *Homo faber*, yani imal eden veya üreten olarak tanımladı. Marx, insanın benzersizliğini kimyasında veya anatomisinde değil, çalışma alışkanlıklarında anlamaya çalışmıştır. İnsanın tüm hayatı iş etrafında döner ve uygarlık tarihinin büyük bir kısmı, özellikle de savaş tarihi, ekonomik güçler ve insan emeğinin verimi üzerindeki çatışmalarla ilgilidir. Marx, insanlığın en büyük yabancılaşmasının, doğal olmayan işin meyvesinden yabancılaşma olduğunu söylemiştir. Dolayısıyla, Marx'ın ekonomi teorisi, insanı bir alet yapıcı olarak görmesine dayanıyordu. Antropologlar ve paleontologlar tarihe bakıp diğer primat türleri ile insanları birbirinden ayırmaya çalıştıklarında, fosiller arasındaki aletlerin varlığı çok önemli hâle gelir, çünkü insan –*Homo faber*– aletleri üreten ve bunları üretimi artırmak için kullanan varlıktır.

Homo volens, özellikle on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında "istemcilik" adlı bir ekolde insanın tanımlandığı başka bir şekildir. Bu görüş, insanı benzersiz kılan şeyin seçim yapma yeteneği olduğunu iddia eder. Friedrich Nietzsche bu fikri daha da ileri götürerek, gerçek insanın, otantik insanın –*Übermensch*, yani süper insanın– seçimlerini tamamen kendi başına yapan kişi olduğunu söyledi. Böyle bir insan, Nietzsche'nin "sürü" ahlâkı dediği toplumsal baskıya göre yaşamaz. Bunun yerine, o bir efendi ahlâkı tanımlardı. Kendi kişisel varoluşunu onaylar ve yaşamını kendi bireysel seçimleri temelinde yaşamaya karar verirdi, çünkü insan olmanın özü budur.

Edmund Husserl, insanın yönelimselliğini –yani, bir amacı göz önünde bulundurarak seçim yapabilme yetisini– onun temel özgünlüğü olarak gördü. Jean-Paul Sartre ise daha karamsar bir yaklaşımla "insan faydasız bir tutkudur" sonucuna vardı. Ancak hem Husserl hem de Sartre seçimler boyutu üzerinde durdu. Sigmund Freud ise insan olmanın ne anlama geldiğinin cinsel boyutunu araştırdı ve tüm toplumsal etkileşimleri ve diğer değerleri belirleyen temel dürtünün insanlığın erotik boyutuna dayandığını düşündü.

Son olarak –yalnızca teologlar değil, tarihçiler ve filozoflar tarafından da– insanın *Homo religiosus* olduğu söylenmiştir. İnsanlığın kimliğinin bir parçası, din için olan kapasitemizdir. Ancak Calvin, insanın bir *fabricum idolorum* –bir put fabrikası– olduğunu gözlemlemiştir; insan dine öylesine bağlıdır ki, yaşayan Tanrı'dan uzaklaştığında bile Tanrı anlayışının yerine kendi elleriyle yaptığı bir ilah koyacaktır. Luther de benzer şekilde, "İnsan, Tanrısı yoksa bir put yapacaktır" demiştir çünkü insanın mutlaka bir şeye sahip olması gerekir.

Bunların hepsi insanı tanımlamanın farklı yollarıdır. Belki de en büyük hata, insan kimliğini yalnızca tek bir etkinliğe işaret ederek anlamaya çalışmaktır; oysa insan olmanın ne anlama geldiğinin tüm karmaşıklığını bu boyutların hepsi birlikte oluşturur.

Hristiyan inancında, insan olmanın ne demek olduğunu Kutsal Yazılar'ın merceğinden anlarız. Bu temel soru, yani "İnsan nedir?" sorusu, Kutsal Kitap'ta bile bulunur ve Davut'un kaleminden çıkmıştır: "İnsan ne ki, onu anasın, ya da insanoğlu ne ki, ona ilgi gösteresin?" (Mez. 8:4).

Dikkat ederseniz, Davut'un sorusu yalnızca insanla ilgili değildir; insanın Tanrı'yla olan ilişkisiyle ilgilidir. Teolojinin doğru odak noktası Tanrı'dır; O'nun karakteri, işleri ve nitelikleridir. Ancak Jean Calvin, insanın kim olduğunu belli ölçüde anlamadan Tanrı'nın kim olduğunu gerçekten anlayamayacağımızı söylemiştir. Ne var ki, paradoksal biçimde, önce Tanrı'nın karakterini anlamadan insan olmanın ne demek olduğunu da gerçekten anlayamayız. Bu nedenle, Tanrı bilgisi ile insan bilgisi birlikte işler; birbirlerine bağımlıdırlar. Kutsal Yazılar insanın Tanrı'nın suretinde yaratıldığını söyler. Bir bakımdan Tanrı'ya benzeriz; dolayısıyla, Tanrı'nın kim olduğunu ne kadar iyi anlarsak, kim olduğumuzu anlamamız da o kadar kolay olur. Ve insan olmanın ne anlama geldiğini ne kadar iyi anlarsak, Tanrı'nın karakterine dair o kadar fazla kavrayış kazanabiliriz.

İkinci Bölüm

Tanrı'nın Sureti

Bir zamanlar bir kadın dergisinde şu soruya cevap verdiğini iddia eden bir makale yayımlanmıştı: "Bir kadın, kocasının tek eşli kalmasını nasıl sağlar?" Makaleyi yazan psikolog, anlayışlı bir kadının kocasıyla ilişki kurarken bir bakıma üç kişiyle karşı karşıya olduğunu anladığını söylüyordu: evlendiği adamın içinde bir çocuk, bir ergen ve olgun bir yetişkin vardır. Makale, bilge bir kadının zaman zaman birbiriyle rekabet eden bu üç kişiliğin her biriyle ilgilenmesi gerektiğini fark edeceğini ifade ediyordu.

Herbert Marcuse, *Tek Boyutlu İnsan* adlı kitabında hiçbir insanın yapısı itibarıyla tek boyutlu olmadığı-

nı söyler. Kimyasal bir boyut vardır ve beden kimyası her yaşamı etkiler. İnsanlığın biyolojik bir yönü vardır; buna cinsel boyut da dâhildir. İş son derece önemlidir ve herkesin varlığında ekonomik bir yön bulunur. Sosyolojik bir boyut, psikolojik bir boyut, etik bir boyut ve elbette teolojik bir boyut vardır. Bir insanın özünü bunlardan yalnızca birine indirgemeye yönelik her girişim, insan olmanın ne anlama geldiğini basitleştirerek çarpıtır; çünkü insan karmaşık bir varlıktır.

Belki insanları dört temel psikolojik tipe ayırabildiğini iddia eden mizaç envanterlerini görmüşsünüzdür. Bu tür envanterler genel eğilimler veya kişilik tipleri hakkında bir miktar içgörü sağlayabilir, ancak insanlığın çeşitliliğinin en büyük güzelliği, dünyada birbirinin tamamen aynısı olan iki insanın bulunmamasıdır. Bir kişiyi belirli bir yönde harekete geçiren bir boyut, bir başkasını bambaşka bir yönde harekete geçirebilir.

Kutsal Yazılar'a göre insan olmanın ne anlama geldiğinin önemli bir yönü, insanın yaratılışı anlatımında bulunur. İnsanlar, erkek ve kadın olarak, *imago Dei*, yani Tanrı'nın suretinde yaratılmış varlık-

lar olarak tanımlanır. Bu ifade Yaratılış 1:26-27'den gelir: "Tanrı, 'Kendi suretimizde, kendimize benzer insan yaratalım' dedi, 'Denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, evcil hayvanlara, sürüngenlere, yeryüzünün tümüne egemen olsun.' Tanrı insanı kendi suretinde yarattı, onu Tanrı'nın suretinde yarattı. Onları erkek ve dişi olarak yarattı."

İnsanın Tanrı'nın suretinde yaratılmış olarak tanımlanması bazı önemli noktaları içerir. İlk olarak, insanı *imago Dei*'nin taşıyıcısı olarak adlandırmak insanı Tanrı'dan ayırır. Her şeyden önce bizler yaratığız; yani sonlu, bağımlı, türetilmiş ve hesap vermekle yükümlü varlıklarız – Tanrı değiliz. Tanrı'nın suretini taşıyabiliriz, ancak Tanrı'nın sureti Tanrı'nın kendisi değildir; O'na tabidir. Hiçbir insan ilahi değildir.

İkinci olarak bu ifade, insanlığı dünyadaki diğer tüm yaratıklardan ayırır. İnsanı hayvanlardan farklı kılar. Bu, Kutsal Kitap'taki yaratılış anlatımının temel temalarından biridir: insan, Tanrı'ya tabi olmakla birlikte, yeryüzünün tamamı üzerinde egemenlik verilmiş, dünyanın geri kalanı üzerinde yetki sahibi bir konuma yerleştirilmiştir. Yukarıda gördüğümüz gibi: "Egemen olsun[lar]." Tanrı yeni yaratıklarına

şöyle demeye devam eder: "Verimli olun, çoğalın… Yeryüzünü doldurun ve denetiminize alın; denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, yeryüzünde yaşayan bütün canlılara egemen olun" (28. ayet).

Bir bakıma dünya, insana verilen ve ona her türlü sorumluluğu yükleyen bir emanettir; aynı zamanda dünya, insan için bir destek sistemidir. İnsanların göksel mahkeme önünde hesap verecekleri konulardan biri de ekolojik suçları olacaktır. Bahçeyi işlemek, ekip biçmek ve korumak yerine, onu kirlettik, sömürdük ve bozduk. Ayrıca balık yumurtalarının insan embriyolarından daha fazla korunduğu ve bazılarının sığırlara taparken başkalarının açlıktan öldüğü gerçeği için de hesap vermek zorunda kalacağız.

İnsan Tanrı'ya karşı sorumludur; Tanrı'nın yönetimi altındadır. İnsan bir yaratıktır, ancak dünyanın geri kalanı üzerinde sorumluluk, yetki ve ayrıcalık sahibi bir konuma yerleştirilmiştir. Bununla birlikte, yaratılıştan ayrılmış olsak da nihayetinde yaratılışla bağlantılıyız; öyle ki, insanlık düştüğünde bütün dünya acı çekmiştir. Bu nedenle, Pavlus Romalılar'da bütün yaratılışın inlediğini söyler (Rom. 8:19-22). Yaratılış acı içinde inlemektedir; insan soyunun kur-

tuluşunu beklemektedir, çünkü biz kurtarıldığımızda yeni bir gök ve yeni bir yeryüzü olacaktır.

İnsan kökeni yönünden başlangıçta Tanrı'nın suretinde yaratılmıştır. Ancak şimdi sormamız gereken bir sonraki soru şudur: Şu anda da Tanrı'nın suretinde miyiz? İnsanlık Tanrı'nın suretinde yaratıldı; peki hâlâ bu sureti taşıyor muyuz?

Bu son derece önemli bir sorudur. Çünkü günümüzdeki büyük çatışmalardan biri, insana dair teolojik anlayış ile seküler anlayış arasındadır. Bu, insanı betimleyici bir bakış açısından mı yoksa normatif bir bakış açısından mı değerlendirdiğimiz meselesidir. Başka bir deyişle, insan olmanın ne anlama geldiğini teolojik bir bakış açısıyla mı yoksa fenomenolojik bir bakış açısıyla mı anladığımızla ilgilidir. Fenomenolojik bakış açısı, insan olmanın ne demek olduğunu öğrenmek istiyorsak, insanların bugün normal faaliyet kalıpları içinde incelenmesi gerektiğini söyler. Davranış kalıpları incelenir ve yeterli araştırma sonucunda istatistiksel olarak normal insan tanımı yapılır; ardından bu tanım üzerine bir etik inşa edilir. Bu bir tür "istatistiksel ahlâk"tır; örneğin, insanların üçte ikisi evlilik öncesi cinsel ilişki yaşıyorsa bunun normal ol-

duğu, normal olanın da insani olduğu ve dolayısıyla iyi olduğu sonucuna varılır.

Kutsal Kitap'ın teolojik insan anlayışı ise şudur: insan yaratılışta normatiftir, ancak şu anda insanda gözlemlediğimiz durum korkunç biçimde bozulmuş ve yargı altındadır. Bu nedenle, normal davranış kalıplarının betimleyici analizi yalnızca normal bir günahkârın profilini verir. Bu da bizi tekrar şu soruya getirir: Bu normal günahkâr hâlâ Tanrı'nın suretini taşımakta mıdır, yoksa Tanrı'nın suretini yitirmiş midir?

Teologlar arasında bu konuda tartışmalar olsa da Kutsal Yazılar'da bir tartışma yoktur. Kutsal Kitap açıkça öğretir ki, düşüşten sonra insanlıkta radikal bir değişim meydana gelmiştir (bunu kitabın ilerleyen bölümlerinde ele alacağız); ancak düşüşte insana ne olmuş olursa olsun, insan hâlâ Tanrı'nın suretini taşımaktadır. Bunu, Kutsal Kitap'ın düşüşten sonra da insanın Tanrı'nın suretini taşıdığını açıklamasından biliyoruz; üstelik bu ifade kritik bir bağlamda yer alır.

Hristiyanlıkta ölüm cezasına yönelik temel gerekçe her zaman insan yaşamının kutsallığına duyulan derin bağlılıktan kaynaklanmıştır ve kökleri Yaratı-

lış 9'a dayanır: "Sizin de kanınız dökülürse, hakkınızı kesinlikle arayacağım. Her hayvandan hesabını soracağım. Her insandan, kardeşinin canına kıyan herkesten hakkınızı arayacağım. Kim insan kanı dökerse, kendi kanı da insan tarafından dökülecektir. Çünkü Tanrı insanı kendi suretinde yarattı" (Yar. 9:5-6). Bu metin, Tanrı'nın insanlığı kötülüğü nedeniyle yok ettiği tufan anlatımından sonra gelir. Buna rağmen Tanrı, insanın kendi suretinde yaratıldığını ve bu sureti taşımaya devam ettiğini onaylar.

Bu metinde Tanrı zorunlu bir sonucu dile getiriyor; diyor ki, eğer biri kasıtlı ve kötü niyetli biçimde bir insanın canını alırsa, kendi canını da kaybedecektir. Neden? "Çünkü Tanrı insanı kendi suretinde yarattı." Tanrı'nın ölüm cezası için sunduğu gerekçe şudur: İnsan yaşamına, yani O'nun suretini taşıyana yönelik kötü niyetli bir saldırı, Tanrı'nın kendi onuruna yapılmış bir saldırıdır. Eski Antlaşma İsraili'nde ölüm cezası isteğe bağlı değildi, çünkü İsrailliler Tanrı'nın insan yaşamını ne kadar kutsal ilan ettiğini ve onun kötü niyetle yok edilmesine tahammül etmeyeceğini biliyorlardı.

Tanrı'nın suretini ve bunun önemini nasıl anladığımızın –yani, insan yaşamının kutsal temelini nasıl kavradığımızın– kürtaj, ötanazi, ölüm cezası ve benzeri konular hakkında nasıl düşündüğümüzü belirlediğini görüyor musunuz? Bir tutarlılık olmak zorundadır. Kürtaj hakkını savunan bir kişi bana bir keresinde atılmış bir fetüsün "evsel atık" olduğunu söylemişti. Eğer bu gerçekten evsel atıksa endişelenecek bir şey yoktur; ancak eğer insan ve canlıysa, o zaman tüm tarihin olmasa da, çağımızın en büyük etik meselelerinden birinden bahsediyoruz demektir.

Öyleyse, Kutsal Kitap insanın Tanrı'nın suretini taşımaya devam ettiğini açıkça belirtir. Ancak Yaratılış 1'deki yaratılış anlatımı insanın Tanrı'nın "sureti" ve "benzerliği"nde yaratıldığını söyler. Bu, Tanrı'ya benzememizin –"suret" ve "benzerlik" olarak– iki farklı şekli olduğu anlamına mı gelir, yoksa tek bir şeyi mi ifade eder? Klasik Roma Katolik teolojisi, bu kelimelerin iki farklı şeye işaret ettiğini anlamıştır: Suret, bizi diğer hayvanlardan ayıran akli donanım, yani düşünme ve seçim yapma yetisidir; benzerlik ise Tanrı'ya benzememiz anlamına gelir. Augustinus'a göre ve daha sonra daha karmaşık bir şekilde Thomas

Aquinas'a göre, bu ikinci anlam insana yaratılışta özel bir doğruluk armağanı verilmesi demekti. Tanrı bu asli doğruluğu –*originalis iustitia*, bazen *donum superadditum* yani "eklenmiş armağan" olarak adlandırılır– Adem ve Havva'ya vermişti, ancak bu düşüşte kaybedildi. İnsanlıkları varlığını sürdürdü, ancak Tanrı'ya benzerlik anlamındaki bu asli doğruluk kayboldu.

Klasik Protestanlık ise farklı bir görüş benimser. Protestanlar geleneksel olarak İbranicedeki "suret" ve "benzerlik" kelimelerinin tek bir şeyin iki farklı ancak benzer kelimeyle ifade edildiği bir söz sanatı olarak bir *ikileme* oluşturduğunu savunmuşlardır. Bu, Pavlus'un Romalılar 1'de Tanrı'nın gazabının "insanların bütün tanrısızlığına ve haksızlığına karşı" ortaya çıktığından söz etmesine benzer (18. ayet). "Tanrısızlık" ve "haksızlık" tek bir gerçeği tanımlayan iki kelimedir. Aynı şekilde Yaratılış Kitabı'nın yazarı da insanın belirli bir özelliğinden söz etmektedir: İnsan Tanrı'nın suretinde yaratılmıştır. Tanrı'nın suretini taşımak, O'na benzemek demektir.

Peki Tanrı'ya nasıl benziyoruz? Bazıları bunu soyut bir boyuta indirger: düşünebiliriz, seçim yapabi-

liriz, sevebiliriz; ve Tanrı da bunları yapabilir. Ancak bizi Tanrı'nın suretini taşıyan varlıklar olarak damgalayan asıl şey, Tanrı'nın karakterini yansıtma ve O'nu temsil etme yetimizdir. Tanrı'nın bize verdiği suret, yaratıklar olarak içimize koyduğu benzerlik, kutsal olmanın ne demek olduğunu gösterebilme yetisidir.

Üçüncü Bölüm

İnsanın İkiliği

İsa çarmıha gerilmeden önceki gece, Fısıh Bayramı'nı kutlamak için arkadaşlarıyla üst odada bir araya geldi. Konuşmaları sırasında İsa öğrencilerine, kendisini tanıdıkları için Baba Tanrı'yı da tanıdıklarını söyledi. Filipus, İsa'ya dönerek, "Ya Rab, bize Baba'yı göster, bu bize yeter" dedi (Yu. 14:8). İsa'nın sözlerinde dostlarına karşı neredeyse bir hayal kırıklığı hissedebildiğimiz bir an varsa, bu O'nun verdiği şu karşılıktadır: "Bunca zamandır sizinle birlikteyim. Beni daha tanımadın mı? Beni görmüş olan, Baba'yı görmüştür. Sen nasıl, 'Bize Baba'yı göster' diyorsun?" (9. ayet).

Yeni Antlaşma Kristolojisi'nin (Mesih doktrininin) en önemli yönlerinden biri, Müjde Kitapları boyunca görülen ve Elçi Pavlus tarafından daha da geliştirilen şu baskın temadır: İsa yeni Adem'dir; yani, mükemmel insan olmanın ve Tanrı'nın mükemmel sureti olmanın ne anlama geldiğini yerine getirmiştir. İsa tanrılığını açıkça gösterdi ancak aynı zamanda insanlığında, insan soyunun olması gereken şeyi de gösterdi. Mesih, insanlığın bir restorasyonudur; Tanrı'nın suretinin en dolu tezahürüdür; o kadar ki, insanlığında bile İsa'nın, "Beni görmüş olan, Baba'yı görmüştür" demesi doğrudur. Bunu söylerken insanlığını inkâr etmiyordu, yalnızca insanlığından da söz etmiyordu. Ancak eğer İsa'nın insanlığı mükemmel bir insanlıksa ve eğer İsa Tanrı'nın suretini tam anlamıyla sergiliyorsa, O'na bakmak Yaratıcı'nın yüceliğini seyretmek demektir. Bir suretin yaptığı da budur; aslının bir benzerliğini yansıtır, ayna gibi gösterir ve açıklar.

Düşüşten bu yana, zor bir soru ile karşı karşıyayız: Hâlâ Tanrı'nın suretini taşıyor muyuz ve eğer taşıyorsak, ne dereceye kadar taşıyoruz? Yaratılış 9'da gördüğümüz gibi, düşmüş insanın bile –Nuh'un günlerinde

insanlık ne kadar yozlaşmış olursa olsun– hâlâ Tanrı'nın suretini taşıdığı görülüyordu. Bu soruyu yanıtlarken, tarihsel Protestanlık, dar anlamda Tanrı'nın suretini taşımak ve geniş anlamda Tanrı'nın suretini taşımak arasında bir ayrım yapmıştır.

Geniş anlamda Tanrı'nın suretini taşımak, düşüşten ve günahla yozlaşmamızdan sonra bile insanlığımızı hâlâ koruduğumuz anlamına gelir. Hem zihinlerimiz hem de bedenlerimiz günahın etkisine maruz kalmıştır; yaşlanırız, hastalanırız, ölürüz ve yeteneklerimiz zayıflar. Başlangıçta iradi özgürlüğe sahip olarak yaratılmış olsak da, belirli tutkuların esiri ve bağımlısı olabiliriz. Ne var ki, yetilerimiz hâlâ vardır: hâlâ düşünebilir ve seçim yapabiliriz; hâlâ bedenlerimiz vardır; ve hayattayız. Hâlâ insanız.

Masumiyetimizi kaybetmiş olmamıza rağmen, insanlığımızı kaybetmedik; ancak kaybedilen şey, teologların *conformitas* dediği şeydir. Yani, itaatimizi kaybettik ve itaatsiz yaratıklar olarak Tanrı'nın kutsallığını yansıtmak üzere yapılmış olan aynayı kirlettik ve buğulandırdık; öyle ki, şimdi hayvanlar ve yaratılışın geri kalanı bize baktığında, davranışları Tanrı'nın karakteriyle uyumlu olmayan insanlar

görmektedir. Bu, yani Tanrı'nın karakterinin yansıtılması, dar anlamdaki Tanrı'nın suretidir ve kaybedilmiş olan da budur. İleride bu benzerlik kaybının ne anlama geldiğini –düşüşten ne kadar ciddi biçimde etkilendiğimizi ve günahın insanlığımızı ne kadar derinden yozlaştırdığını– ele alacağız.

Öncelikle, hem Tanrı hem insan olan Mesih'in ikili doğası üzerinde biraz daha durmak zorundayız. Mormonlar, insanın Tanrı'nın suretini taşımasını fiziksel bedenlerimizle ilişkilendirdikleri için Tanrı'nın fiziksel bir bedeni olduğuna inanırlar. Bu düşünceye karşılık tarihsel Hristiyanlık, Tanrı'nın bir bedeni olmadığını, O'nun bir ruh olduğunu ısrarla savunmuştur. Bu nedenle, Tanrı'nın suretinde yaratılmış olmamızı ayırt eden unsurları O'nun ruhsal niteliklerinde aramalıyız.

Bununla birlikte, Tanrı'nın suretinde olmanın ne anlama geldiğini anlamada bu fiziksel olmayan boyutlar ne kadar önemli olursa olsun, bedenlerimizin Tanrı'nın suretinde yaratılmış olmamızla hiçbir ilgisi olmadığını varsaymak Platoncu olurdu, Kutsal Kitap'a uygun olmazdı. Tanrı bizi insan olarak yarattı-

ğında yalnızca bedensiz canlar* yaratmadı; zihinleri, iradeleri ya da duyguları yalnız, başı boş bırakmadı. O, canlılar yarattı ve onları bedenlerle biçimlendirdi. Yaratılış'tan Vahiy'e kadar Kutsal Kitap'ın insan tasvirine dikkatle baktığımızda, kurtuluş olayının yalnızca canla değil, bedenle de ilgili olduğunu görürüz.

Elçilerin İnanç Bildirgesi'nde şu ifade yer alır: "Bedenin dirilişine inanıyorum." Bu yalnızca İsa'nın bedeninin dirilişine işaret etmez; her ne kadar bildirge bunu başka bir yerde onaylıyor da. Bu ifade, kilisenin bizim bedenlerimizin de diriltileceğine olan inancını ifade eder. Başka bir deyişle, Yahudi-Hristiyan teolojisinin merkezinde, Tanrı'nın insanı yarattığında onu can ve beden olarak yarattığı ve insanı kurtardığında onu can ve beden olarak kurtardığı fikri vardır.

Hristiyanlık tarihi boyunca aykırı düşünce akımları kiliseye sızmış ve fiziksel olanın kötü olduğu, maddi olanın bir şekilde Tanrı'nın haysiyetinin altında bulunduğu ya da insanın maddi saadetiyle ilgi-

* *Çevirmen Notu:* Bu bölümde, kitabın orijinal dili olan İngilizcede hem *soul* hem de *spirit* kelimeleri kullanılmıştır. Karışıklık olmaması adına soul kelimesi Türkçeye *can* olarak, *spirit* kelimesiyse Türkçeye *ruh* olarak tercüme edilmiştir.

lenmenin Hristiyan inancına yabancı olduğu fikrini yaymaya çalışmıştır. Oysa Celile kıyılarında yürüyen ve insan bedenine bürünmüş olan İsa, insanlarla çok yakından ilgileniyordu; acıkmış olanların doyurulmasıyla, barınağı olmayanların örtülmesiyle ve susamış olanlara içecek verilmesiyle ilgileniyordu. O insanların ebedî canlarıyla ilgilendiği gibi bedenleriyle de ilgileniyordu. Fiziksel boyutu hesaba katmak zorundayız; çünkü başlangıçtan sona kadar Tanrı'nın suretinde yaratılmış bir varlık olmak, bir bedene sahip olmayı da içerir. Tanrı'nın isteğine uymamız ve O'nun karakterini ve kutsallığını sergilememiz, bedenlerimizin de buna dâhil olmasını gerektirir.

Bazı insanlar zihinsel ya da ruhsal olanı aşırı vurgular; günde altı saat dua ederler ya da derin düşüncelere dalarlarsa, bedenleriyle ne yaptıklarının önemli olmadığını düşünürler. Çünkü onlara göre Tanrı'nın önemsediği tek şey candır. Oysa Yeni Antlaşma'nın yüzeysel bir okunması bile Tanrı'nın yasasının büyük bir bölümünün bedenimizi nasıl kullandığımızla ilgili olduğunu gösterir. Bu nedenle, Tanrı'nın bir bedeni olmasa da, yalnızca canımızla değil, bedenlerimizle de itaat işleri yaparak O'nun suretini yansıtırız. Bu

anlamda beden, Tanrı'nın suretinde yaratılmış olmanın ayrılmaz bir parçasıdır.

Çoğu zaman fiziksel yön, dindar insanlar arasında ciddi biçimde değersizleştirilir. Hristiyanlıktan önce ortaya çıkan en eski sapkınlıklardan biri, Maniheizm ve çeşitli Doğu düşünce biçimlerinde ortaya çıktı. Örneğin Platon, idealar kuramı adı verilen bir felsefe geliştirdi. Ona göre gerçekliğin en yüksek düzeyi fiziksel değil, idealdir; yani, fikirler ya da formlar alanında bulunur. Bu formlar, günlük yaşamda karşılaştığımız nesne ve kavram türlerinin temelinde yatan evrensel ve soyut nesnelerdir.

İki farklı sandalye düşünün. Biri metal iskeletli, oturma yeri ve sırtlığı plastikten yapılmış sade bir sandalye olsun. Diğeriyse ahşap, döşemeli ve süslü olsun. Bu sandalyeler arasında açık farklar vardır; ancak benzerlikler de vardır; örneğin, ikisinin de dört ayağı vardır. Her ikisi de bir sandalye olarak tanımlanabilirdir; farklılıklarına rağmen, ikisi için de aynı kelimeyi kullanırız. Platon'a göre bunun nedeni, herkesin zihninde bir "sandalyelik" fikrinin bulunmasıdır. Güzel ahşap olan, bu ideale daha yakın olabilir, ancak Platon bu fikrin fiziksel tezahüründe –kendisi-

nin "kap" dediği şeyde– her taklit mükemmellikten uzak olduğu sürece her zaman bir eksiklik olacağını söyledi.

Platon ve Grek düşüncesine göre fiziksel olan her şey daha az değerli, daha az mükemmeldir; hatta, aslen kusurludur. Bu görüş, erken dönem kilisesi üzerinde derin bir etki bırakmıştır. Doğu felsefesi, Platonculuk ve Gnostisizm'in çeşitli birleşimleri Hristiyanlıkla kaynaşarak, bedenin fiziksel dünyanın bir parçası olduğu için kötü olduğu düşüncesini kiliseye taşımıştır.

Manastır hareketi zaman zaman radikal çileciliği büyük bir erdem olarak görmüştür. Orta Çağ'da bazı kişiler kendilerine sürekli acı vermek için kıldan yapılmış gömlekler ya da sert giysiler giyer, hatta kendilerini kırbaçlamak gibi uygulamalara başvururlardı. Doğruluklarını göstermek için yaşamın temel ihtiyaçlarını bile kendilerinden esirgerlerdi. Bunun tehlikelerinden biri, kurtuluşun işlere dayalı bir anlayışa dönüşmesidir; yani, fiziksel bedeni bastırarak kendimizi kurtardığımız düşüncesi. Grek kökenli fizikselci karşıtı felsefede kurtuluş, nihayetinde *bedenden* kurtuluş anlamına gelir. Platon bedeni canın hapishane-

si olarak adlandırmış ve insan için en yüce umudun bedenin parçalanması ve yok olması olduğunu söylemiştir; böylece can, fiziksel etkilerden tamamen arınmış şekilde saf tefekkür içinde yaşayabilecektir. Oysa Hristiyanlık *bedenin* kurtuluşunu öğretir; yeni gökte ve yeni yeryüzünde yüceltilmiş bedenlere sahip olacak ve yine beden ve candan oluşan varlıklar olarak yaşayacağız.

Platonculuk bir ikicilik (düalizm) biçimidir; yani, iki eşit ve karşıt gücün –bu durumda ruhsal olan ile fiziksel olanın– sürekli çatışma içinde olduğu ve uzlaştırılamayacağı düşüncesine dayanır. Hristiyanlık insan konusunda bunu öğretmez. İnsanın beden ve candan oluştuğunu söylediğimizde, bunların rekabet ya da gerilim içinde olduğunu kastetmeyiz; aksine, Hristiyanlık bir *ikilik* öğretir; yani insan, fiziksel ve fiziksel olmayan iki unsurdan oluşan uyumlu bir birliktir. İkilik vardır, ancak ikicilik yoktur.

Son nesillerde, hatta müjdeci akım içerisindeki Hristiyanlar arasında bile yeniden ortaya çıkan çok eski bir hata vardır; buna *trikotomi* (üçlük) görüşü denir. Bu görüş, insan doğasının üç ayrı unsurdan oluştuğunu öğretir: beden, can ve ruh. Bu anlayışın

yeniden ortaya çıkmasında etkili olan kişilerden biri, Doğu düşüncesini Hristiyan düşüncesiyle birleştiren Çinli kilise önderi Watchman Nee olmuştur. *Trikotomi* dördüncü yüzyılda kınanarak reddedilmiştir. Bu görüşün temel varsayımı şudur: beden ile can uzlaşmaz bir çatışma içinde olduğundan, bunların ancak üçüncü bir unsur –arabulucu olarak ruh– aracılığıyla bir araya getirilebileceği düşünülür.

Bu görüş için Kutsal Kitap'tan dayanak olarak Pavlus'un Selaniklilere yazdığı mektuptaki şu sözler gösterilmiştir: "Esenlik kaynağı olan Tanrı'nın kendisi sizi tümüyle kutsal kılsın. Ruhunuz, canınız ve bedeniniz Rabbimiz İsa Mesih'in gelişinde eksiksiz ve kusursuz olmak üzere korunsun" (1.Se. 5:23). Ancak Pavlus başka yerlerde yürekten, zihinden, ruhtan ve içsel varlıktan da söz eder. Bunlar maddi olmayan özün farklı yönlerini ifade eden terimlerdir. Bu tür metinlerin yanlış yorumlanması, trikotominin kurtuluş anlayışını da çarpıtmasına yol açar; sanki Tanrı insanı aşama aşama; önce canı, sonra ruhu, sonra da bedeni kurtarıyormuş gibi bir imada bulunur.

Teolojik açıdan, Kutsal Ruh'un ruhlar, canlar, zihinler ve vicdanlar arasında ayrım yapabildiğini

kabul ederiz; ancak konuyu sadeleştirmek için kilise şunu söylemiştir: yaşamımızın fiziksel bir boyutu ve fiziksel olmayan bir boyutu vardır. Kutsal Kitap'ta fiziksel olmayan boyut için kullanılan terim "can"dır ve bu, zihni, iradeyi, yüreği ve diğer yönleri kapsar.

Dördüncü Bölüm

Günahımızın Gerçekliği

Hristiyan inancının özünü belirginleştiren bir kelime varsa, o da *lütuftur*. Protestan Reformu'nun büyük sloganlarından biri Latince şu ifadeydi: *sola gratia;* yalnız lütufla. Bu ifade on altıncı yüzyıl Reformcuları tarafından icat edilmemiştir. Kökleri, Hippo'lu Augustinus'un teolojisine dayanır. Augustinus bu ifadeyi, Hristiyanlığın merkezî kavramına dikkat çekmek için kullanmıştır: Kurtuluşumuz yalnız lütufladır; bir insanın Tanrı'yla barışabilmesinin tek yolu lütuftur. Bu kavram Kutsal Yazı'nın öğretisinde o kadar merkezîdir ki, ondan söz etmek bile insanların zekâsına hakaret gibi görünebilir; yine de,

Hristiyan teolojisinin son birkaç nesilde belirsizleşmiş bir boyutu varsa, o da lütuftur.

Her insanın mutlaka anlaması gereken iki şey vardır: Tanrı'nın kutsallığı ve insanın günahlılığı. Bu konular insanın yüzleşmekte zorlandığı konulardır. Üstelik birbirinden ayrılmazlar: Tanrı'nın kim olduğunu anlar ve O'nun yüceliğini, saflığını ve kutsallığını bir an için görürsek, kendi yozlaşmışlığımızın boyutunu da hemen fark ederiz. Bu gerçekleştiğinde lütfa sığınırız; çünkü lütuf olmaksızın Tanrı'nın önünde durabilmemizin hiçbir yolu olmadığını anlarız.

Peygamber Habakkuk, Yahudi tarihinin bir döneminde Tanrı halkının düşmanlarının zafer kazandığını, kötülerin refah içinde olduğunu ve doğruların acı çektiğini gördüğü için derin bir sıkıntı yaşamıştı. Şöyle yakardı: "Ya RAB, kutsal Tanrım, öncesizlikten beri var olan sen değil misin? Sen ölmeyeceksin. Ya RAB, bizi yargılamak için Kildaniler'i mi seçtin? Ey sığınağımız, onlara mı verdin cezalandırma yetkisini?" (Hab. 1:12). Ardından Tanrı'nın kutsallığını ve O'nun kötülüğü hoş göremeyeceğini vurgular: "Kötüye bakamayacak kadar saftır gözlerin. Haksızlığı hoş göremezsin" (Hab. 1:13a).

Bu durum hiç de insanın doğasına özgü değildir. Biz yanlışı hoş *görebiliriz*. Hatta yanlışı hoş görmezsek, birbirimizi ve hatta kendimizi bile hoş göremeyiz. Günahkâr biri olarak kendimle yaşayabilmek için kötü olan bir şeyi hoş görmeyi öğrenmek zorundayım. Eğer gözlerim fesadı görmeyecek kadar kutsal olsaydı, başka biriyle her birlikte olduğumda gözlerimi kapatmam gerekirdi; ve onlar da bende, Tanrı'nın suretini kirletmiş bir adam görürlerdi.

Habakkuk sonra şöyle sordu: "Öyleyse nasıl hoş görürsün bu hain adamları? Doğrular kötülere yem olurken neden susuyorsun?" (13b). Tanrı'nın insan kötülüğüne nasıl katlanabildiğini ve nasıl sabredebildiğini aklı almıyordu. Oysa biz Tanrı'nın, insanın kötülüğüne öfkelenmesi fikrini hoş göremiyoruz; bu kadar kutsal bir Tanrı'nın günahlı birine ya da bir şeye bakmaktan yüz çevirebileceği düşüncesi bizi rahatsız eder ve bu düşünceye karşı düşmanca bir tavır geliştiririz. Kutsal Yazı'nın önümüze koyduğu ikilem budur: Kutsal bir Tanrımız var; O'nun suretini taşıyoruz ve insan olarak temel sorumluluğumuzun O'nun suretini yansıtmaktır; ne var ki, biz kutsal değiliz.

Bir teoloji konferansında bir grup pastörle Tanrı'nın kutsallığını tartışmıştım. Pastörlerden biri Tanrı'nın kutsallığı konusundaki öğretimi takdir ettiğini, ancak Tanrı'nın egemenliği konusundaki öğretişimle aynı fikirde olmadığını söyledi. Ben de, Hristiyanlar olarak barış içinde yaşamaya çalışmamız ve tartışmacı ya da bölücü olmamamız gerektiğini kabul etmekle birlikte, Tanrı'nın egemenliğinin nasıl işlediği konusunda ikimizin birden doğru olamayacağını söyledim. Dahası, hangimiz yanılıyorsak, yanılan kişi o noktada Tanrı'ya karşı günah işliyor demektir.

Günah işlediğimizde, yaptığımızı bir hata olarak tanımlamak isteriz; sanki bu, işin içindeki suçu hafifletiyormuş gibi. Bir çocuğun iki ile ikiyi toplayıp beş sonucuna ulaşmasını yanlış saymayız. Cevabın yanlış olduğunu biliriz ama çocuğu dövüp, "Kötüsün, çünkü iki ile ikiden dört yerine beş çıkardın" demeyiz. Hataları insan olmanın bir parçası olarak görürüz. Ama o pastöre de söylediğim gibi, eğer birimiz yanılıyorsa, bunun nedeni Kutsal Yazılar'a uyum sağlamak istemek yerine, Kutsal Yazılar'ın kendisiyle uyumlu olmasını istemesidir. Genellikle ön yargılarla yaklaşırız ve Tanrı'nın Sözü'nü, ondan gelen yargıdan kaçınmak için çarpıtırız.

Ama hatasız insan olmaz; bu da, "Sorun değil" demektir. Düşmüşlüğümüze ve yozlaşmışlığımıza o kadar alışmışızdır ki, birisi toplu katliam gibi iğrenç ve korkunç bir suç işlediğinde ahlaki duyarlılığımız incinirken, Tanrı'ya karşı sıradan ve gündelik itaatsizlikler bizi rahatsız etmez. Bunun o kadar da önemli olmadığını düşünürüz, çünkü "hatasız insan olmazken, affetmek Tanrı'ya mahsustur."

Bu özdeyiş, günah işlemenin insan için doğal ve dolayısıyla kabul edilebilir olduğunu ima eder. Aynı zamanda Tanrı'nın doğasının bağışlamak olduğunu da ima eder. Eğer bağışlamazsa, tanrılığında bir eksiklik varmış gibi düşünülür; çünkü bağışlamak Tanrı'nın doğasıymış gibi kabul edilir. Oysa bu, ilk varsayım kadar yanlıştır; bağışlamak tanrılığın özüne zorunlu olarak ait değildir. Bağışlama lütuftur; hak edilmemiş, layık olunmamış iyiliktir. Günaha o kadar alışmışızdır ki, onu sürekli işleriz. İnsan varlığını, insanlığımızı düşmüş olarak tanımlamadan tarif edemeyiz; yaşamın kendisini bile lütuf olmaksızın sürdürmemiz mümkün değildir.

Günah nasıl anlaşılmalıdır? Günah, insanlığımızın arızi (sonradan gelen) bir özelliği midir, yok-

sa özsel bir özelliği midir? *Arızi* terimi, bir nesnenin özünün parçası olmayan özelliklerini ifade eder; bu özellikler, nesnenin gerçekte ne olduğunu değiştirmeden var olabilir veya olmayabilir. Örneğin, bıyık arızi bir özelliktir. Bir erkek bıyığını keserse, erkek olmaktan çıkmaz.

Öte yandan, *özsel* özellikler bir şeyin özünün parçası olan özelliklerdir. Bu özellik ortadan kaldırıldığında, o şey artık o şey olmaktan çıkar. Günah insanlığın özüne ait değildir; ancak biri Tanrı'nın insanı başlangıçta günahlı yarattığına inanıyorsa durum farklı olurdu. Eğer günah insanlığın özüne ait olsaydı, bu ya İsa'nın günahlı olduğu ya da insan olmadığı anlamına gelirdi. Dolayısıyla, günah öze ait bir özellik değildir. Adem yaratıldığında günahsızdı, ama yine de insandı. İsa günahsızdır, ama yine de insandır. İmanlılar cennete vardıklarında günahsız olacaklar, ama yine de insan olacaklar.

Günah öze ait değildir, ama insanlığımızın yalnızca yüzeyinde bulunan ya da önemsiz bir şey de değildir. Aksine, Kutsal Yazılar'da düşmüş durumdaki insanın tasviri, onun tüm varlığıyla büsbütün ve tamamen günah tarafından etkilenmiş olduğudur. Baş-

ka bir deyişle, günah dışsal bir leke değil, varlığımızın en derinine kadar uzanan bir gerçektir.

Tamamen yozlaşmışlık (ya da tamamen bozulmuşluk) terimini duymuş olabilirsiniz. Bu, teolojide en çok yanlış anlaşılan terimlerden biridir. Ben *radikal yozlaşmışlık* terimini tercih ederim. Bu, her insanın olabildiğince kötü olduğu anlamına gelmez. Radikal yozlaşmışlık, günahlı doğanın insan deneyiminin kökünе, temeline veya özüne işlediği anlamına gelir. İsa, "İyi ağaç kötü meyve, kötü ağaç da iyi meyve vermez" (Lu. 6:43) demiştir. İnsanlığın eğilimi, bu günahkâr durumu mümkün olduğunca en aza indirmektir.

Teoloji eğitimim sırasında bana öğretilen günah teorilerinden biri, günahın sınırlılık olarak tanımlanabileceği düşüncesiydi. Sınırlı olmak, yaratılmış olmak demektir; gücümüzün ve varlığımızın bir sınırı vardır. Tanrı sonsuzdur; yani zamanda ezelîdir, mekânda sınırsızdır ve her şeye gücü yeter. Ancak sınırlılık yaratılmış olan her şeyin özelliğidir; çünkü yaratılmış olan her şey, kendisini yaratan varlıktan daha zayıftır. Yaratıcı kendi gücüyle vardır; ama insanlar kendi güçleriyle var olamazlar; bağımlıdırlar, türetilmişlerdir, koşulludurlar ve kırılgandırlar. On

dokuzuncu yüzyıl liberal felsefesinde ve yirminci yüzyıl varoluşçu teolojisinde bulunan bu günah anlayışına göre kötülük, sınırlılığın zorunlu bir bileşenidir: Biz günah işleriz, çünkü sınırlıyız.

Filozof Gottfried Wilhelm Leibniz, dünyadaki kötülüğün varlığı ışığında Tanrı'yı rasyonel olarak savunmaya ya da temize çıkarmaya çalışma anlamına gelen ilginç bir teodise geliştirmiştir. Ona göre dünyada üç tür kötülük vardır: ahlaki kötülük, fiziksel kötülük ve metafiziksel kötülük. Ahlaki kötülük bizim günah dediğimiz şeydir. Fiziksel kötülük hastalıkları ya da doğal olayların yol açtığı felaketleri – yani, "Tanrı'nın eylemleri" dediğimiz şeyleri– kapsar. Leibniz'e göre metafiziksel kötülük ise sınırlı olmanın metafiziksel açıdan kusurlu olmak anlamına gelmesidir; çünkü yalnızca sınırsız olan, metafiziksel olarak mükemmel olabilir. Yaratılmış olan her şey doğası gereği sınırlıdır. Ayrıca ahlaki kötülüğün fiziksel kötülükten ve/veya metafiziksel kötülükten kaynaklandığını savunmuştur; yani dünyadaki sorun, dünyanın sınırlı olmasından ibarettir.

Leibniz, Tanrı'nın insanları yaratabilmesinin tek yolunun onları sınırlı kılmak olduğunu söylemiştir.

Tanrı'nın yaratabileceği tek dünya, sınırlı bir dünyadır; çünkü Tanrı bile sonsuz bir şey yaratamaz. Yaratılan her şey, tanımı gereği, sınırlı, bağımlı ve türetilmiş olacaktır. Leibniz, bu nedenle, Tanrı'nın insanlığı ve dünyayı yaratmasının tek yolunun, onları sınırlı yaratmak olduğu sonucuna varmıştır. Tanrı yapabileceğinin en iyisini yapmıştır; dolayısıyla, bu dünya mümkün olan dünyaların en iyisidir.

Sınırlılık kavramını, insanın düşmüşlüğünü ve günahkârlığını açıklamak için kullanmanın en büyük sorunu, insanın günahının sorumluluğunu nihai olarak Tanrı'ya yüklemesi ve insanlığı her türlü sorumluluktan muaf tutmasıdır. Bu, ahlaki sorumluluktan kaçmanın en uç biçimidir; artık "Şeytan bana yaptırdı" demem, bundan da kötüsünü söylerim: "Yaratıcı bana yaptırdı, çünkü beni sınırlı yarattı." Hatasız insan olmaz; ben de sadece insan olduğuma göre, Tanrı beni bağışlamak zorundadır.

Biz düşmüşüz, sınırlıyız ve varoluşumuzda bulunabilecek her türlü özgünlüğü yok etmek için elimizden geleni yaparız. Bazı insanların hafifletici nedenler olarak psikolojik rahatsızlıkları ya da kimyasal dengesizlikleri olabilir; ancak meselenin özü şudur: Tan-

rı'nın suretinde yaratılmış olmamıza rağmen O'nun yasasını çiğniyoruz. Tanrı asla bizi sınırlı olduğumuz için yargılamayacaktır; ancak itaatsiz olduğumuz için adil biçimde yargılayacaktır.

Beşinci Bölüm

Günahımızın Derinliği

Bir arkadaşım bir keresinde altı yaşındaki oğluyla yaptığı bir konuşmayı bana anlatmıştı. Ona şöyle sormuş: "Büyüyüp hayatını yaşadıktan ve öldükten sonra cennete gideceğini düşünüyor musun?" Çocuk cennete gideceğinden oldukça emin görünüyormuş. Bunun üzerine annesi biraz daha derine inmiş: "Diyelim ki, Tanrı'nın önünde duruyorsun ve O gözlerinin içine bakıp sana, 'Seni neden cennetime alayım?' diye sordu. Tanrı'ya ne derdin?" Çocuk bir an düşünmüş ve şöyle cevap vermiş: "Tanrı bana bunu sorsaydı, 'Çünkü gerçekten iyi olmaya çok çalıştım' derdim." Sonra yüzünde şaşkın bir ifade belirmiş ve eklemiş: "Ama *o kadar da* iyi değilim."

Bu, altı yaşındaki bir çocuk için oldukça dikkat çekici bir idrakti. Çoğumuz, yargı gününde Tanrı tarafından kabul edilmek için elimizden geleni yapmış olmanın, çabalamış olmanın ve genel olarak iyi bir insan olmanın yeterli olacağı inancını taşırız. Oysa Tanrı'nın mükemmelliğini sınırlı şekilde anlayan ve kendi düşmüşlüğünü henüz olgun biçimde kavrayamayan altı yaşındaki bir çocuk bile bir an durup düşünmek zorunda kaldı ve kendi iyiliğinin aslında yeterince iyi olmadığını fark etti. Aslında mesele yalnızca yeterince iyi olmamak da değildir çünkü biz yeterince iyi olmaya yaklaşmış bile değiliz. Buna rağmen insanların en büyük ve en yaygın hatası, kutsal bir Tanrı tarafından kendi performansları temelinde onaylanacaklarını varsaymalarıdır.

Tanrı'nın önünde nasıl durmayı umuyorsunuz? Bu soru bizi düşmüşlüğümüz sorunuyla yüz yüze getirir. Herkes kimsenin mükemmel olmadığını kabul eder. Çok az kişi, "Ben günahkâr değilim" der; ancak bunun gerçekten ne anlama geldiğini açıkça anlayan on bin kişiden birini bulmak bile son derece zordur.

Kutsal Kitap, insanın düşmüşlüğü sorununun, yaşamımızın yüzeyinde kalan bir mesele olmadığını

öğretir; bu sorun bundan çok daha derine gider. Bu durumun nasıl anlaşılacağı ise "asli günah" (ya da orijinal günah) meselesiyle ilgilidir. Neredeyse her kilisenin asli günah hakkında bir öğretisi vardır, ancak bu öğretinin nasıl anlaşıldığı topluluktan topluluğa ve teologdan teoloğa büyük ölçüde değişir. Yine de en azından şu konuda ortak bir görüş vardır: Eğer Kutsal Yazılar'ın ciddi öğrencileri olacaksak, asli günah hakkında bir anlayış geliştirmek zorundayız.

Günümüzde insanın temelde iyi olduğu öğretilmektedir; eksikliklerimiz ve kusurlarımız olduğu kabul edilir, ancak bütün bu yüzeysel sorunların altında herkesin aslında doğru olduğu söylenir. Ancak Kutsal Kitap insanın temelde iyi olduğunu öğretmez. Pavlus Romalılara yazdığı mektupta şöyle der: "Yazılmış olduğu gibi: Doğru kimse yok, tek kişi bile yok" (Rom. 3:10). Bu düşünce, kültürümüzün öğrettiği her şeye ters düşer. Bazıları, Pavlus'un yalnızca kimsenin mükemmel olmadığını kastettiğini söyleyebilir. Ancak Pavlus devam eder: "Anlayan kimse yok" (11. ayet). Pavlus'un yazdıkları, mantıklı bir ilerleyişle insan durumunu kapsamlı bir şekilde tarif etmektedir. "Doğru kimse yok" ve "Anlayan kimse yok." Hiç

kimsenin Tanrı'nın talep ettiği doğruluk standardına ulaşamamasının sebeplerinden biri de, kimsenin bu standardın ne olduğunu gerçekten anlamamasıdır. Neyin doğru, neyin yanlış olduğu konusunda körleşmiş durumdayız.

Pavlus, doğru olanı bilmeyişimizin sebebinin Tanrı'nın kim olduğunu anlamayışımız olduğunu söyler. "Tanrı'yı arayan yok" der (11. ayet). Yeniden doğuşun dışında kalan doğal insan Tanrı'yı aramaz. İnsanlar zihin huzuru, suçluluk duygusundan kurtuluş, yaşamlarına anlam, önem ve değer arayışı içindedirler. Ama aynı zamanda Tanrı'dan olabildiğince hızlı kaçmaktadırlar. Tanrı gizlenmiş değildir; bulunamaz değildir. Tanrı'yı aramak doğamızda yoktur; düşmüş doğamız gereği O'ndan kaçarız.

Pavlus şöyle devam eder: "Hepsi saptı, tümü yararsız oldu. İyilik eden yok, tek kişi bile!" (12. ayet). Biz genellikle *iyi* kelimesini göreceli bir anlamda kullanırız; yani, bir şeyin iyi ya da kötü olması bir ölçüye göre değerlendirilir. Ancak çoğu zaman bu ölçü üzerinde anlaşamayız ve bu da farklı değerlendirmelere yol açar. Oysa Tanrı'nın kusursuz iyilik standardına göre hiç kimse iyilik yapmaz.

Bir adam bir gün İsa'ya gelerek, "İyi öğretmenim, sonsuz yaşama kavuşmak için ne yapmalıyım?" diye sordu (Mar. 10:17). İsa, adamın kiminle konuştuğunu anlamadığını bildiği için şöyle karşılık verdi: "Bana neden iyi diyorsun? … İyi olan yalnız biri var, O da Tanrı'dır. O'nun buyruklarını biliyorsun: 'Adam öldürmeyeceksin, zina etmeyeceksin, çalmayacaksın, yalan yere tanıklık etmeyeceksin, kimsenin hakkını yemeyeceksin, annene babana saygı göstereceksin' " (18-19. ayetler). Adam, "Öğretmenim, bunların hepsini gençliğimden beri yerine getiriyorum" diye cevap verdi (20. ayet). Bana da defalarca buna çok benzer sözler söylendi. Ama On Emir'e göre yaşarsanız, On Emir'e göre de yargılanırsınız; çünkü "Yasa'yı bildikleri halde günah işleyenlerse Yasa'yla yargılanacaklar" (Rom. 2:12). On Emir'i görmezden gelmeniz gerektiğini söylemiyorum. Ancak Pavlus şöyle yazmıştır: "Yasa'nın gereklerini yapmakla hiç kimse Tanrı katında aklanmayacaktır" (3:20).

Genç adamın, "Bunların hepsini gençliğimden beri yerine getiriyorum" derken taşıdığı düşünce, kendi işleriyle kendini aklayabileceği fikriydi. Bu cevap derin bir bilgisizliği açığa vuruyordu. İsa şöyle

diyebilirdi: "Tanrı'nın yasasının ne talep ettiğini anlamıyorsun. Ya yasanın taleplerini fazlasıyla yüzeysel anlıyorsun ya da kendi performansını aşırı büyütüyorsun." Bunun yerine şöyle dedi: "Bir eksiğin var … Git neyin varsa sat, parasını yoksullara ver; böylece gökte hazinen olur. Sonra gel, beni izle" (Mar. 10:21). Kutsal Yazılar adamın üzgün bir şekilde ayrıldığını söyler, çünkü çok malı vardı. Hatırlayın, bu adam az önce Tanrı'nın bütün yasasını yerine getirdiğini söylemişti. İsa aslında şöyle diyordu: "On Emir'i yerine getirdin mi? Öyleyse birincisinden başlayalım: 'Benden başka tanrın olmayacak.' Şimdi git, sahip olduğun her şeyi sat." Genç adam bunu bile yerine getiremedi; "Adam öldürmeyeceksin" ya da "Çalmayacaksın" buyruğuna gelmeye bile fırsat olmadı.

Açıkça görülüyor ki, bu zengin adam, İsa'nın Dağdaki Vaaz'da yasanın, "Adam öldürmeyeceksin" dediğinde aynı zamanda kardeşine sebepsiz yere öfkelenmeyi de yasakladığını açıkladığı sırada orada değildi (Mat. 5:21-22). Başkalarından nefret ederseniz, dedikodu yaparsanız, iftira ederseniz ya da onlara karşı kaba davranırsanız, Tanrı sizi yargılar. Bunların hepsi adam öldürme yasağının kapsamı içindedir.

Aynı şekilde zina yasağı da zinayla bağlantılı olan her şeyi kapsar (27-28. ayetler). İsa en büyük buyruğun şu olduğunu söyledi: "Tanrın Rab'bi bütün yüreğinle, bütün canınla ve bütün aklınla seveceksin" (Mat. 22:37). Dünyada bu büyük buyruğu beş dakika bile yerine getirmiş kimse yoktur; hiç kimse bütün yüreğini tamamen Tanrı'ya vermemiştir.

Birisi şöyle diyebilir: "Fedakârlık yapıyorum. Paramı yoksullara veriyorum. Doğru olan şeyleri yapıyorum." Ancak bir eylemin Tanrı'nın gözünde iyi sayılabilmesi için yalnızca dışsal olarak Tanrı'nın yasasına uygun olması yetmez; aynı zamanda Tanrı'yı bütünüyle seven bir yürekten doğmuş olması gerekir. Yaptığım herhangi bir işin içinde en küçük bir bencillik, gurur, kibir ya da o işi lekeleyen başka bir unsur varsa, o iş Tanrı'nın gözünde iyi değildir. Günah her şeye dokunduğu için Pavlus'un, "Doğru kimse yok, tek kişi bile yok" demesi abartı değildir. Tanrı'nın taleplerini karşılayacak kadar iyi olduklarını düşünen insanlar vardır; ama Tanrı'nın belirlediği ölçüyü karşılayan hiçbir iyilikleri yoktur.

Elçi şöyle yazar: "Ağızları açık birer mezardır. Dilleriyle aldatırlar. Engerek zehiri var dudaklarının

altında. Ağızları lanet ve acı sözle doludur. Ayakları kan dökmeye seğirtir. Yıkım ve dert var yollarında. Esenlik yolunu da bilmezler. Tanrı korkusu yoktur onlarda." (Rom. 3:13-18). Siz Tanrı'dan korkuyor musunuz? O'na karşı bir saygı ve hürmet duygunuz var mı?

Tanrı sizi yarattı ve sizi kendi suretinde yarattı. Bunu yaparken size, Yaratıcınız'a saygı duyma kapasitesini ve ihtiyacını verdi. Tanrı'nın saygınıza, hürmetinize ve tapınmanıza layık olduğunu biliyorsunuz ve bunları O'na vermek sizin ahlaki sorumluluğunuzdur. Ancak o kadar uzun süre itaatsiz yaşadık ki, bir süre sonra artık Tanrı'dan korkmaz hâle geldik. Pavlus ayrıca yalnızca hedefi ıskalamış ya da Tanrı'dan uzaklaşmış olmadığımızı, doğal durumumuzda aslında Tanrı'nın düşmanları olduğumuzu söyler (Rom. 5:10).

Asli günahtan söz ettiğimizde, Adem ile Havva'nın işlediği ilk günahı değil, o ilk günahın sonucunu kastederiz. Asli günah, günahlı durumumuzu ifade eder. Başka bir deyişle, günah işlediğimiz için günahkâr olmayız; günahkâr olduğumuz için günah işleriz. İnsanlığın düşüşünden beri insan doğası

günaha yönelmeye ve günaha çekilmeye eğilimlidir. Davut şöyle yazar: "Nitekim suç içinde doğdum ben, günah içinde annem bana hamile kaldı" (Mez. 51:5). Rahimde yalnızca yaşam değil, bozulmuş bir yaşam vardır. Daha gebe kaldığımız anda insanlığın düşmüş durumuna zaten ortak olmuş oluruz. Bu nedenle günaha yönelik bir eğilim ve yatkınlıkla doğarız. Asli günahın anlamı budur.

Altıncı Bölüm

Günahımızın Boyutu

Augustinus, otobiyografisi *İtiraflar*'da şu ünlü duayı eder: "Ey Tanrım… İnsanı kendin için yarattın. Bu yüzden yüreğimiz sende huzur bulana dek huzursuzluklarla çalkalanıp duracaktır." Augustinus'un başka duasıysa teoloji tarihinde en ciddi tartışmalardan birine yol açmıştır: "Rab, istediğini emret ve emrettiğini bahşet." Augustinus neden Tanrı'dan, bize buyurduğunu bize bahşetmesini istemiştir? Çünkü insanın düşüşten sonraki durumunun ne kadar ağır olduğunu kavramaya çalışıyordu. Tanrı mükemmellik buyurur; oysa biz, doğuştan yozlaşmış bir durumda dünyaya geliriz ve kendi gücümüz ve kabili-

yetimizle Tanrı'nın buyurduğunu yerine getirmemiz ahlaken imkânsızdır. Tanrı'nın buyruklarına itaat edebilmemizin tek yolu, O'nun bize lütfunu uzatması, bu süreçte bize yardım etmesi ve bize buyurduğu şeyi yapabilmemiz için bizi güçlendirmesidir.

Pelagius adında bir rahip bu duaya büyük tepki göstermiş ve bu tepki büyük bir teolojik tartışmaya dönüşmüştür. Pelagius'a göre Tanrı asla imkânsız olanı buyurmazdı. Eğer Tanrı mükemmellik buyuruyorsa, bu bizim ona ulaşabilecek kabiliyete sahip olduğumuz anlamına gelmek zorundadır. Pelagius, insanın düşüşünün insanlığa başka ne yapmış olursa olsun, insanın mükemmelliğe erişme kabiliyetini ortadan kaldırmadığını savunuyordu.

Tanrı, Mesih'e iman etmeyi buyurur. Tanrı insanları Mesih'e gelmeye yalnızca davet etmez; bunu emreder. Mesih'in rabliğine boyun eğmek ve O'nu imanla kabul etmek, insanın ahlaki görevidir. İsa, üst odada Kutsal Ruh'u göndereceğini vaat ettiğinde, Ruh'un dünyayı doğruluk ve günah konusunda ikna edeceğini; bunun da insanların Tanrı'nın gönderdiği Kişi'ye iman edip etmemelerinden olduğunu söyledi. Bununla birlikte, İsa şunu da söylemiştir:

"Beni gönderen Baba bir kimseyi bana çekmedikçe, o kimse bana gelemez" (Yu. 6:44). Pelagius bu ayetleri değerlendirerek şu sonuca vardı: Eğer Tanrı insanlara Mesih'e gelmelerini buyuruyorsa, o hâlde her insanın Müjde'ye karşılık verme kabiliyeti olmalıdır; aksi hâlde Tanrı yaratıklarının önüne böyle bir yükümlülük koymazdı. Tartışmanın özü şu soruda düğümleniyordu: İnsanın düşüşü insanın seçimlerini ne ölçüde etkilemiştir? Başka bir deyişle, insan hâlâ özgür iradeye sahip midir?

Kutsal Kitap'ta *özgür irade* ifadesini doğrudan bulamazsınız. Bazıları, bu kelimeler doğrudan geçmese bile, kavramı kesinlikle bulabildiğimizi söyler. Ve bulabiliriz de; şöyle ki, Kutsal Kitap seçim yapma sorumluluğumuz hakkında çok şey söyler. Ancak Kutsal Yazılar'ın, asli günah ışığında yaptığı vurgu insanın tutsaklığı üzerinedir; insan kendi kötü arzularına köledir. İnsan Tanrı'nın zorbalığına hizmet eden bir kul değildir; insan kendi benliğine ve günahlı eğilimlerine tutsaktır. Augustinus'a göre insanın özgür iradesi vardır; ama bu irade ve onunla yaptığınız seçimler, kim ve ne olduğunuz tarafından derinden etkilenmiştir. Biz derin biçimde düşmüş ve

Kutsal Kitap'ın kendi günahlı eğilimlerimize tutsak olarak tarif ettiği yaratıklarız. Augustinus bu tartışmada bir ayrım yaparak şunu söylemiştir: İnsan özgür iradeye (*liberum arbitrium*) sahiptir, ancak düşmüş olduğu için gerçek özgürlüğe (*libertas*) –yani günaha bağımlılıktan ahlaki özgürlüğe– sahip değildir. Ona göre düşmüş insan günaha bağımlıdır.

Kutsal Kitap, insanın yüreğinin düşüncelerinin sürekli kötü olduğunu söyler (Yar. 6:5). Augustinus burada şu Kutsal Kitap öğretisini açıklıyordu: Özgürlük, kişinin istediğini seçme kabiliyetidir; özgür irade ise seçimlerini başka biri ya da bir şey tarafından zorlanarak değil, kendi istediğine göre yapabilme gücüdür. Bu noktada *belirlenimcilik* (determinizm) adı verilen bir kavram ortaya çıkar; buna göre tüm seçimlerim benim dışımdaki bir şey tarafından önceden belirlenmiştir ve gerçekte seçim yapma imkânım yoktur. Belirlenimciliğin karşısında ise *öz belirleme* (self determinasyon) kavramı vardır. Öz belirleme de yine seçimlerin bir şey tarafından belirlendiği anlamına gelir, ancak bu, benim kendi arzularımdır. Özgürlük, gerekçe olmadan hareket etmek ya da nedensiz sonuçlar üretmek anlamına gelmez; her seçimimin bir ne-

deni vardır. Hiçbir seçim belirlenmemiş değildir. Bu nedenle özgür olmak, istediğini seçme kabiliyetine sahip olmak ya da seçimlerinin arzuların tarafından belirlenmesi demektir.

Özgür bir kişinin yalnızca arzularına göre seçim *yapabilmekle* kalmaz; özgür olmak aynı zamanda kişinin o anda sahip olduğu en derin arzuya göre seçim *yapmak zorunda olduğu* anlamına gelir. Her zaman en güçlü eğilimimize ya da en büyük arzumuzun yönlendirdiği şekilde seçim yaparız. En güçlü arzumuzun tersine seçim yapamayız. Eğer biri Tanrı'nın yasasına aykırı olduğunu bildiği hâlde çok güçlü bir ayartıyla karşılaşır ve son anda hayır deme ahlaki cesaretini gösterirse, bunun nedeni sonunda Tanrı'ya itaat etme arzusunun ayartının çekiciliğinden daha güçlü olmasıdır. Her zaman belirli bir anda sahip olduğumuz en güçlü eğilime göre hareket ederiz; seçim yapmanın özü budur. Özgürlük de budur: İstediğinize göre seçme kabiliyetidir.

İşte bu yüzden Augustinus, insanın özgür iradesi olduğunu ama özgürlüğe sahip olmadığını söyleyebilmiştir. Bu ikisi nasıl aynı anda doğru olabilir? Augustinus'a göre insan, düşmüş durumunda hâlâ istediğini

seçme kabiliyetine sahiptir; ama yüreğinde Tanrı'ya ya da Tanrı'ya ait şeylere yönelik hiçbir arzu yoktur. İnsan kendi hâline bırakıldığında, yüreğinin arzuları sürekli olarak kötüdür. Yüreği ve canı Tanrı'ya ait şeylere karşı ölüdür. Doğal durumumuz budur; Kutsal Kitap'a göre biz düşmüş hâlimiz içinde Tanrı'ya ait şeylere karşı ölüyüz, çünkü günahlı hâlimiz ruhu bu şeylere karşı duyarsızlaştırmaktadır. Ben hâlâ istediğimi seçme özgürlüğüne sahibim; ama Mesih'e yönelik hiçbir arzum yoksa, O'nu hiç seçer miyim?

Öyleyse, neden biri iman ederken diğeri etmez? Pelagius şöyle derdi: Çünkü insanın seçenekleri vardır; Mesih'i kabul etmek ya da etmemek, Tanrı'ya itaat etmek ya da etmemek. Bir insanın, Tanrı'nın lütfunun hiçbir yardımı olmadan her durumda Tanrı'ya itaat edecek gücü vardır. Ancak Augustinus şöyle derdi: İnsan günahları içinde ölüdür. Onun Mesih'e yönelik hiçbir arzusu yoktur ve Mesih'i seçmesinin tek yolu, Tanrı'nın, onun taş gibi sert ve dirençli yüreğini yumuşatması ve onun içine Mesih'e yönelik bir arzu koymasıdır.

Pelagius, Adem'in günahının yalnızca Adem'i etkilediğini, onun soyuna hiçbir şeyin aktarılmadığı-

nı ileri sürmüştür. Ona göre Adem'in günahı sadece kötü bir örnekti. Augustinus ise Adem'in günahının yalnızca Adem'i değil, bütün insan soyunu etkilediğini savunmuştur. Pelagius ayrıca bazı insanların Müjde olmaksızın, yalnızca yasa aracılığıyla kurtulabileceğini –yani cennete gidecek kadar iyi bir yaşam sürebileceklerini– söylemiştir. Augustinus buna şu sözlerle karşılık vermiştir: "Yasa'nın gereklerini yapmakla hiç kimse da aklanmayacaktır." Hiç kimse insani liyakat ya da kendi işleri aracılığıyla kurtulamaz.

Neredeyse her kilise geleneğinde asli günah öğretisinin bulunmasının nedeni, Kutsal Kitap'ın insanların düşmüş ve yozlaşmış bir durumda doğduklarını açıkça öğretmesidir. Ancak Jonathan Edwards, asli günah üzerine yazdığı makalesinde Kutsal Kitap asli günah hakkında tek bir söz bile söylememiş olsaydı bile, bunun insanlığın belirgin bir özelliği olduğunu ve günahın evrenselliğini açıklayabilmek için aklın kendisinin onun var olduğu sonucuna varmak zorunda kalacağını ileri sürmüştür. Bu neden böyledir? Filozof Jean-Jacques Rousseau insanın masum doğduğunu, ancak dünyayla temas ettikçe köleleştiğini ve uygarlık tarafından yozlaştırıldığını söylemiştir.

Ona göre uygarlığın yozlaştırıcı yönü diğer insanlardır. Ancak bireyler yozlaşmış değilse, bir uygarlık nasıl yozlaşabilir? Edwards şöyle der: Eğer insan iyilik ve kötülük karşısında nötr doğsaydı, dünyadaki insanların en az yüzde ellisinin hiç günah işlememesi beklenirdi. O hâlde herkesin lekelenmiş olmasını nasıl açıklayabiliriz? Kendi ahlaki ölçülerimizi bile ihlal ediyoruz. Edwards'a göre her insan kötülüğe yatkın bir eğilimle doğar.

Pelagius ayrıca insanın yalnızca günaha karşı koyabileceğini değil, bunu kolaylıkla yapabileceğini de savunmuştur. Kendisi Tanrı'nın lütfunun, iyiliği kolaylaştırdığını kabul etmekle birlikte, iyiliğe ulaşmak için lütfun gerekli olmadığını söylemiştir. Lütfu esas olarak öğretim anlamında anlıyordu: İnsanların doğruluk sahibi olmaları için ihtiyaç duydukları tek şey, doğru ile yanlışın onlara öğretilmesidir. Oysa gerçek şu ki, ebeveynlerin de bildiği gibi, çocuklara doğru ile yanlışı öğretmek yeterli değildir; çünkü hâlâ yürek ve canın kötülük yapmaya yönelik eğilimiyle uğraşmak zorundayız. Tanrı bir varlık yaratır, kendi suretini ve benzerliğini ona verir, onu bütün yeryüzü üzerinde egemen kılar; ama o kişi günbegün Tanrı'ya yabancılaştığı bir itaatsizlik yaşamı sürer.

Doğal durumumuz işte budur. Bu sizi endişelendiriyor mu? Tanrı'nın doğruluğu ile O'nun suretini taşıyanların eğriliği arasındaki uçurum ciddi bir sorundur. Tanrı bizden mükemmel olmamızı ister, ama biz mükemmel değiliz. Peki bu konuda ne yapabiliriz?

Önümüzde bazı seçenekler vardır. Mükemmel olmadığınızı inkâr edebilirsiniz; o zaman bununla yüzleşmek zorunda kalmazsınız. Günahınızı akla uygun hâle getirmeye çalışarak ya da küçümseyerek bunu inkâr edebilirsiniz. Yapılabilecek başka bir şey ise Tanrı'nın kutsallığını küçümsemektir; O'nun mükemmel olmadığını varsaymaktır. Eğer O mükemmel değilse, sizin mükemmel olmayan yönleriniz de O'nu rahatsız etmez. Ya da elbette Tanrı'nın varlığını tamamen inkâr edebilirsiniz.

Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, Tanrı'yı tamamen inkâr etmekle ya da O'nun özellikle kutsallığı gibi rahatsız edici görülen niteliklerini ortadan kaldırmak arasında büyük bir fark yoktur. Tanrı kutsal değilse, sözünü ettiğiniz varlık gerçek Tanrı değildir. Buna rağmen, doğru bir Yaratıcı ile eğri bir yaratık arasındaki açık çıkmazdan kaçınmak için elimizden gelen her şeyi yaparız. Hristiyan inancının temel mesajı şudur: İnsanlık, insanlığın tüm yönleriyle kurta-

rılmaya muhtaçtır. Bir Kurtarıcı'ya ihtiyacımız vardır. İnsan doğasının en derin sorununa dokunabilecek, insanın hâlinin içine girerek bizim kendimiz için elde edemediğimiz şeyi –doğruluğu– kazanabilecek birine ihtiyacımız vardır. İşte bu yüzden İsa'nın mükemmel insanlığı bizim için mutlak derecede gereklidir.

Bazen insanlar Hristiyanlığın Tanrı'ya giden tek yol olup olamayacağını tartışırlar. Peki ya diğer dünya dinleri? Hristiyanlığın başka hiçbir dinde bulunmayan bir özelliği vardır: kefaret. Hristiyanlığın ele aldığı temel mesele ahlak ya da ibadet biçimleri değildir; suçluluk sorunudur. Hristiyanlık suçluluğu ciddiye alır, çünkü insanı ciddiye alır. Bize yeni bir insanlık veren bir Kurtarıcı sunar; taşıdığımız suretin üzerindeki sisi dağıtmaya başlayan, onu temizleyen, kusurları gideren ve bizi Mesih'e benzer hâle getiren bir Kurtarıcı. Böylece insanlar bize baktıklarında Tanrı'nın karakterinin bir benzerliğini görmeye başlayabilirler. Tanrı kendi merhametiyle, yalnızca Mesih'e güvenenlerin kendisiyle barışabilmesi ve kararmış olan Tanrı suretinin yeniden onarılması için bir yol açmıştır; öyle ki, O'na yeniden yücelik verebilelim ve O'nun kutsallığını yaratılışa gösterebilelim.

Yazar Hakkında

Dr. R.C. Sproul, Ligonier Hizmetleri'nin kurucusu, Sanford, Florida'daki Saint Andrew Şapeli'nin kurucu pastörü, Reformation Bible College'ın ilk başkanı ve *Tabletalk* dergisinin genel yayın yönetmeniydi. *Renewing Your Mind* adlı radyo programı hâlen dünya çapında yüzlerce radyo istasyonunda her gün yayınlanmakta ve internet üzerinden de dinlenebilmektedir. *The Holiness of God*, *Chosen by God* ve *Everyone's a Theologian* kitaplarının da aralarında bulunduğu yüzden fazla kitabın yazarıdır. Kutsal Yazılar'ın hatasızlığını ve Tanrı halkının O'nun Sözü üzerinde kararlılıkla durması gerektiğini açıkça savunmasıyla dünya çapında tanınmıştır.

Ligonier Hizmetleri, 1971 yılında Dr. R.C. Sproul tarafından Tanrı'nın kutsallığını mümkün olduğunca çok insana duyurmak, öğretmek ve savunmak amacıyla kurulmuş uluslararası bir Hristiyan öğrenci yetiştirme organizasyonudur. Ligonier Kütüphanesi logosu dünyanın her yerinde ve birçok dilde güvenilirliğin bir işareti hâline gelmiştir.

Yüce Görev'in motivasyonuyla hareket eden Ligonier, öğrenci yetiştirme kaynaklarını basılı ve dijital formatlarda küresel olarak paylaşmaktadır. Güvenilir kitaplar, makaleler ve video öğreti serileri elliden fazla dile çevrilmekte veya seslendirilmektedir. Arzumuz, Hristiyanların neye inandıklarını, neden inandıklarını, bunu nasıl yaşayacaklarını ve nasıl paylaşacaklarını bilmelerine yardımcı olarak İsa Mesih'in kilisesini desteklemektir.

tr.ligonier.org

İnsanlar neden yalan söyler, hile yapar ve çalar?

Anketler düzenli olarak gösteriyor ki, çoğu insan, insanların temelde iyi olduğuna inanmaktadır. Aslında Kutsal Kitap, insanın gerçekten de iyi olarak yaratıldığını açıkça öğretmektedir. Bununla birlikte hepimiz, bizi ya da başkalarını incitmiş insanlar tanıyoruz. Aynı şekilde biz de yanlış olan şeyler yaptık. Öyleyse ne değişti? İnsanlar neden yalan söyler, hile yapar ve çalar?

Bu kitapçıkta R.C. Sproul, ahlaki açıdan nasıl yozlaştığımızı ve bu yozlaşmanın ne kadar derin olduğunu açıklamaktadır. Biz yalnızca hatalar yapmıyoruz; kutsal bir Tanrı'ya karşı günah işliyoruz. Ancak bu kötü haber olsa da, hikâye burada sona ermez.

Dr. R.C. Sproul'un Önemli Sorular adlı kitapçık serisi, Hristiyanlar ve düşünceli sorgulayıcılar tarafından sıkça sorulan önemli sorulara kısa ve öz yanıtlar sunmaktadır.

Dr. R.C. Sproul, Ligonier Hizmetleri'nin kurucusu, Sanford, Florida'daki Saint Andrew's Şapeli'nin kurucu pastörü ve Reformation Bible College'ın ilk rektörüydü. Aralarında *The Holiness of God (Tanrı'nın Kutsallığı)* kitabının da bulunduğu yüzden fazla kitabın yazarıdır.

LIGONIER KÜTÜPHANESI

KARANLIKTAN IŞIĞA YAYINLARI

ISBN 978-625-96426-9-7